NASLJEĐE: Na Cetinju će uskoro, u zgradi bivše Crnogorske banke, biti otvoren muzej novca

Od peruna do eura

Cetinje – Crnogorski grad muzeja za desetak dana dobiće još jedan–muzej novca koji će biti smješten u zgradi bivše Crnogorske banke, osnovane prije više od 100 godina. Ideja o osnivanju ovakvog muzeja stara je više godina, ali tek sada su se stekli uslovi za jedan ovakav projekat, koji je pokrenula Centralna banka Crne Gore.

Vršilac dužnosti direktora muzeja novca **Todor Cicmil** za "Vijesti" kaže da se radi o dugoročnom projektu koji će tretirati crnogorsko istorijsko i kulturno blago iz oblasti numizmatičkih vrijednosti sačuva i zadrži u Crnoj Gori.

– Ovo nije ideja o osnivanju klasičnog ni institucionalnog muzeja, već specifičnog izložbeno–edukativnog prostora sa osnovnom muzejskom postavkom, povremenim i gostujućim izložbama i pratećim edukativnim i interaktivnim sadržajima– kaže Cicmil.

Izložbena postavka, koja je realizovana uz značajnu pomoć Narodnog muzeja Crne Gore i autora **Aleksandra Berkuljana**, počinje pričom o perunu – **Njegoševom** novcu, eksponatima originalnog crnogorskog državnog novca u periodu od njegove izrade 1906. godine do gubljenja samostalnosti Crne Gore i instaliranja okupacionog novca čije primjerke će posjetioci takođe moći da vide.

– Zatim, slijedi novac koji je cirkulisao u Crnoj Gori u vremenu bivše državne zajednice, sva izdanja opticajnog papirnog i metalnog novca, kao i jubilarna izdanja metalnog novca Narodne banke Jugoslavije izdata povodom raznih političkih, kulturnih i sportskih događaja, tri jubilarna izdanja metalnih perpera iz 1989, 2002. i 2006. godine, te razna novčana dokumenta u navedenoj vremenskoj dimenziji – kaže za "Vijesti" Cicmil.

On ističe da je poseban eksponat u muzeju mašina – presa za kovanje novca, originalni primjerak koji datira iz druge polovine 19. vijeka, a dopremljen je iz državne kovnice novca u Beču. Riječ je o jednoj od mašina iz vremena izrade crnogorskih perpera u toj kovnici, koja je reparirana i osposobljena za promotivno kovanje perpera.

– Posjetioci će moći da pogledaju dokumentarni film **Branka Baletića** "Od perpera do eura", kao i dobro pripremljene video–prezentacije, kako kompletne izložbene postavke, tako i pregled novca koji je kroz istoriju cirkulisao na teritoriji današnje Crne Gore (grčki, ilirski, rimski, vizantijski, mletački itd.). Takođe, putem kompjuterske konfiguracije, posjetioci će moći da obezbijede i štampanje novčanice sa svojim likom– kaže direktor novog muzeja. Zanimljiv podatak je da država „nije mnogo potrošila novca" za pokretanje jednog ovakvog muzeja. Naime, Cicmil objašnjava da su centralne monetarne ustanove u principu dužne da sakupljaju, čuvaju i prezentuju javnosti numizmatičke i druge monetarne eksponate.

–Sljedstveno tome, dio izložbenih eksponata je iz numizmatičkog kabineta Centralne banke, jedan dio su nam besplatno ustupili privatni kolekcionari i centalne banke bivše jugoslovenske zajednice, a novčana dokumenta su obezbijeđena uz pomoć Narodnog muzeja i Državnog arhiva Crne Gore – objašnjava Cicmil. On smatra da muzej novca kao cjelina ima neprocjenjivu istorijsku i kulturnu vrijednost za državu.

– Što se tiče vrijednosti eksponata, sa muzejskog stanovišta svi su vrijedni i vrlo je teško napraviti neku selekciju, u prvom redu zato što je numizmatičko tržište vrlo specifično i cijene zavise od mnogo faktora. Svakako, originalni primjerci metalnih perpera su zbog malog tiraža, umjetničkih rješenja i ljepote dizajna vrlo cijenjeni na svjetskim numizmatičkim tržištima– priča direktor muzeja.

U sklopu aktivnosti na pripremi izložbene postavke, Centralna banka je raspisala i otvoreni javni poziv za prikupljanje ponuda za kupovinu reprezentativnih primjeraka numizmatičkog materijala u vremenskoj dimenziji koju "pokriva" izložba.

–Međutim, zbog opšte finansijske situacije u kojoj se nalazimo, Centralna banka je zauzela stav da u ovoj fazi, ipak, nije cjelishodno vršiti značajnija ulaganja. Naime, za nabavku eksponata za potrebe izložbene postavke nijesmo se izlagali dodatnim troškovima, a zgrada u kojoj je smješten muzej već je bila adaptirana i u najvećoj mjeri pripremljena za ove namjene – kaže Cicmil. On dodaje da će "kada se popravi finansijska situacija i steknu odgovarajući uslovi, Centralna banka na najtransparentniji način izvršiti otkup ponuđenih numizmatičkih materijala". Na pitanje da li je numizmatika kupljenja ili iznamljena, Cicmil kaže „da svaka ozbiljna država mora zaštititi svoje istorijsko i kulturno nasljeđe".

– Mi sada nijesmo u situaciji da ulažemo neka značajnija sredstva. Možda se malo prikasnilo i trebalo je u nekim ranijim, finansijski povoljnijim vremenima imati više sluha za ovu oblast čiji reputacioni benefiti ne predstavljaju samo civilizacijski nivo Centralne banke, već i države Crne Gore – kaže Cicmil. Na ovom planu, Centralna banka je u ranijem periodu (2003–2007.godine) otkupila nepotpunu seriju izdanja metalnih perpera (bez zlatnih apoena), jednu seriju papirnih perpera iz 1914. godine i jednu seriju okupacionih papirnih perpera iz 1917. godine.

–Naša intencija za neka bolja ekonomska vremena je da nastavimo sa razvojem ove djelatnosti i spriječimo dalji odliv numizmatičkih vrijednosti, kao jednog od najznačajnijih kulturnih i istorijskih obilježja države– kaže Todor Cicmil.

Svečano otvaranje muzeja planirano je za 11. april , na Dan Centralne banke Crne Gore. Na taj dan 1906. godine, na osnovu Ustava Knjaževine Crne Gore iz 1905. godine, ukazom knjaza **Nikole** o kovanju sitnog kovanog novca, stekli su se uslovi za propisivanje nadležnosti centralnog bankarstva.

Danijela LASICA

ŠALTERI kao izložbeni prostor

Zgrada u kojoj je smješten muzej novca je zgrada Centralne banke u Cetinju (bivša Crnogorska banka osnovana 1906. godine u tada privatnoj kući), predstavlja jedno izvanredno arhitektonsko rješenje koje je kao spomenik kulture pod zaštitom države. Nekadašnji šalteri, trezor i drugi sadržaji u ovoj zgradi, sada adaptirani u izložbeni prostor, pružaju mogućnost posjetiocima da kroz izložbene eksponate steknu osjećaj pripadnosti Crne Gore državama sa dugom nacionalnom i evropskom tradicijom.

-Koristeći iskustva određenog broja muzeja novca iz zemalja Evropske unije, kao i zemalja sa bivšeg jugoslovenskog prostora, Centralna banka će svojim izložbenim i edukativnim programima, kao jedinstvena institucija u Crnoj Gori, na interaktivan način kroz izložbene postavke, predavanja, diskusije, kreativne radionice, upotpuniti inače bogatu muzejsku ponudu Cetinja, predstavljati javnosti svoje aktivnosti i kroz jedan živ organizam slati svoju poruku i ukazivati na značaj, kako finansijske edukacije građana, tako i našeg kulturnog nasljeđa – objašnjava Cicmil.

Već prve radne nedjelje, neposredno nakon svečanog otvaranja, CBCG organizovaće u muzeju novca tradicionalnu svečanu dodjelu nagrada za najbolji diplomski, magistarski i doktorski rad iz oblasti bankarstva, monetarne politike i teorije.

U Muzeju će biti zaposleno pet službenika, koji će u najvećem dijelu biti angažovani iz postojećeg sastava Centralne banke, i na taj način će se u određenoj mjeri doprinijeti rješavanju problema tehnološkog viška zaposlenih.

Deset okupacionih perpera izdatih između 1915. i 1917.

FOTO: ARHIVA VIJESTI

Dio eksponata ustupili privatni kolekcionari: Cicmil

OTKUP čeka bolja vremena

CBCG je objavio u oktobru prošle godine javni oglas za otkup starog novca. Interesovanje Centralne banke je iskazano za kupovinu svih izdanja kovanog i papirnog novca Knjaževine i Kraljevine Crne Gore, novca srednjovjekovnih gradova Bara, Ulcinja, Svača, Kotora, novca kovanog u Brskovu, novca Balšića, žigosanih crnogorskih perpera iz perioda austrijske okupacije i tzv. okupacionog perpera iz 1917. godine; "socijalnog dinara", "socijalne lire", te čekova, mjenica i ostalih dokumenata Narodne banke Crne Gore i ostalih crnogorskih banaka u vrijeme Knjaževine i Kraljevine Crne Gore.

– Određeni numizmatički materijali su ponuđeni, ali do sada nijesmo realizovali nijednu ponudu zbog nepovoljne opšte finansijske situacije – kaže Cicmil.